

SAMMANFATTNING:

Andra halvåret 2012 tar Cypern över ordförandeklubban i EU. Men det är inte hela Cypern som kommer till tals. Ön är fortfarande delad mellan norr och söder, mellan en turkisk del och en

grekisk. Republiken Cypern har blivit en integrerad del av unionen, men inte den norra turkiska delen, som alltmer kommit att framstå som en bortglömd del av Europa. Den här briefing

uppmärksammar norra Cypers förutsättningar att skapa en fungerande ekonomi, och diskuterar hur EU skulle kunna bryta norra Cypers ekonomiska isolering.

Norra Cypern: Under embargo och i isolation

AV: ERIKA ALDENBERG

Cypern, denna medelhavets tredje största ö, är delad inte bara av en fysisk gräns utan även av en ekonomisk och social sådan. På den södra delen av ön har grekcyprioterna, fram tills den ekonomiska krisen, haft en god ekonomisk utveckling och åtnjuter den fria rörlighet och andra privilegier som ett EU-medlemskap innebär. Turkcyprioternas situation är dock en annan. Som medborgare i ett land som formellt inte finns har turkcypriotiska företagare få marknader att tillgå än den inhemska. Detta bidrar till en begränsad ekonomi och arbetsmarknad. Situationen innebär också att man är ytterst beroende av investeringar och bidrag från Turkiet samtidigt som den inhemska produktionen får konkurrens av billigare turkisktproducerade varor. I andra änden begränsar grekcyprioterna genom juridiska processer, och sin position i EU, turkcyprioternas handel.

2004 gick turk- och grekcyprioter till folkomröstning om Kofi Annans fredsplan. Medan turkcyprioterna med en klar majoritet röstade ja till planen valde grekcyprioterna till allas förvåning att rösta nej. Trots sakernas tillstånd upptogs republiken Cypern efterföljande år som fullvärdig medlem i EU.

För att försöka kompensera turkcyprioterna lovade då EU-kommissionen att bryta deras isolation. En direkt handelsförordning presenterades i syfte att möjliggöra direkt handel även i de områden där republiken Cypern inte utövar kontroll. Förordningen blockerades emellertid av republiken Cypers regering i EU:s ministerråd. Lissabonfördraget medgav dock EU-parlamentarikerna ett större utrymme att ta ställning till kommissionens förslag varpå frågan åter hamnade på agendan. I nuläget har en dispyt om vilken rättslig bas frågan ska hanteras utifrån emellertid satt stopp

för vidare förhandlingar. Från att först ha hanterats inom det handelspolitiska området har republiken Cypern lyckats få igenom att förordningen i stället ska hanteras under Cypers anslutningsfördrag vilket innebär att man kunnat lägga in sitt veto.

Det kan också finnas andra politiska skäl för republiken Cypern att motverka ett handelsavtal mellan EU och norra Cypern. Skulle förordningen gå igenom skulle detta så småningom också frosta av Turkiets EU-medlemskapsansökan. Det skulle då innebära att Turkiet upphör med sin blockad av cypriotiska fartyg i turkiska hamnar som i nuläget utgör en protest mot att norra Cypern inte får handla med EU.¹ Turkiets hamnblockad är nämligen en av de främsta anledningarna till att Turkiets EU-medlemsansökan ligger på is.

Inte bara EU:s planer på att öppna direkt handeln på Cypern ligger i träda. 2005, efter det att den grekcypriotiska

¹ Vogel (2010).

folkomröstningen strandade förhandlingarna om en återförening, hoppades FN att kunna återuppta Annanplanen. Efter 3,5 år av FN-understödda förhandlingar har generalsekreterare Ban Ki Moon dock konstaterat att förutsättningarna för att slutföra processen saknas. Inget genombrott finns därmed i sikte. När så republiken Cypern tar över EU-ordförandeskapet i juli 2012 finns det inte mycket hopp för turkcyprioterna att bli fullvärdiga EU-medlemmar eller att få en normaliserad handel inom närtid.

Handel med förhinder

När det gäller turkcyprioternas möjlighet att bedriva handel med omvärlden finns det två olika typer av restriktioner som särskilt bidragit till isoleringen: FN:s resolution 186 samt det uttalade embargo som uppstod

När så republiken Cypern tar över EU-ordförandeskapet i juli 2012 finns det inte mycket hopp för turkcyprioterna att bli fullvärdiga EU-medlemmar eller att få en normaliserad handel inom närtid.

i samband med att norra Cypern utropade sin självständighet. Därtill har republiken Cypern varit en duktig lobbyist och vid flera tillfällen förmått utländska investerare att återkalla planerade investeringar från norra Cypern.

Embargot är en följd av en skrivning i resolution 186, som antogs av

FN:s säkerhetsråd 1964. Med denna hålls den cypriotiska regeringen, som då endast bestod av grekcyprioter, som ansvarig för att upprätta lag och ordning. På grund av denna skrivelse kommunicerade världssamfundet endast med grekcyprioterna och inte med båda parter, trots att detta gick emot den nationella konstitution från 1960 där det förordades att båda grupperna skulle vara representerade i regeringen. Skrivelsen har flitigt använts av grekcypriotiska regeringen som lyckats mota bort turkcypriotisk representation i flera internationella instanser.

Den andra restriktionen uppstod som ett direkt resultat av att inga andra länder än Turkiet erkände norra Cypern som självständig stat vilket i princip ledde till ett embargo de facto. Denna restriktion är således inget officiellt embargo men väl ett effektivt handelshinder. I praktiken innebär detta att norra Cypern inte kan stämpla tullhandlingar eller ingå några effektiva handelsavtal med omvärlden, såsom tullfri handel med EU. Undantaget är Turkiet och ett fåtal andra länder.

Grekcyprioterna har haft medvind i opinionen och har generellt ansetts som den grupp som har varit mest intresserad av försoning. Sedan folkomröstningen 2004, då grekcyprioterna överraskade omvärlden med att rösta nej till en förening, har optionen börjat vända. Med ett EU-medlemskap i ryggen har republiken Cypern bedrivit ett idogt opinionsarbete för att motarbeta turkcypriotisk företagsamhet. Eftersom de med stöd

från FN-resolutionen anses som den enda officiella cypriotiska representationen har de lyckats hindra turkcypriotisk medverkan i olika instanser samt blockerat såväl internationell hjälp som internationella handels- och affärsuppdrag.

Bland annat lyckades man blockera ett ekonomiskt hjälppaket från EU som syftade till att hjälpa turkcyprioterna att bryta sin ekonomiska isolation. Republiken Cypern har också fått tillstånd att inte ha direkt förbindelse med norra Cypern utan tillåtelse från republiken Cypern. Därför går inga flyg och båtar direkt till norra Cypern från något annat land än Turkiet. Exempelvis fick inte OS-facklan under OS i Athen 2004 passera genom norra Cypern under sin resa över jordklotet.²

Norra Cyperns status gör det svårt för invånarna att ingå bilaterala avtal med andra länder. Därtill försvårar EU-bestämmelser runt införsel av djur, animaliska produkter och livsmedel turkcyprioternas exportmöjligheter.³ Efter ett beslut i Europadomstolen 1994, som initierats av grekcyprioter, kan licenser endast utfärdas av republiken Cypern. Turkcyprioter kan därför inte längre exportera jordbruksprodukter till EU-länder eller EU:s ekonomiska samarbetspartners. Ett

² Enligt organisationen Embargoed som har listat olika åtgärder som republiken Cypern har gjort.

³ För införsel/import av vissa produkter såsom livsmedelprodukter till EU-länder gäller särskilda föreskrifter (om bl.a ursprungsmärkning etc). Jordbruksprodukter är t.ex inte tillåtet att föras in från norra Cypern till EU-land.

exempel är det norska företaget Trygve Tonjum Import AS som, efter att under en tid ha köpt potatis från norra Cypern, fick avbryta sin import.

Trots detta finns det ändå goda möjligheter för norra Cypern att bedriva direkthandel, eller ”business to business”, inom vissa områden såsom turism. Men med hot om stämningar har grekcyprioterna vid upprepade gånger hindrat utländska företag att bedriva verksamhet på norra Cypern. I flera fall har också marktvister och domslut till grekcypriotiska markägares favör använts som verktyg för att mota bort utländska investerare.

Ett exempel på detta återfinns i Sverige där reseföretaget Apollo 2005 lanserade charterresor direkt till norra Cypern. Då merparten av de kontrakterade hotellen visade sig

Även i de sektorer där norra Cypern har en egen produktion, såsom inom jordbruket, blir man ofta utkonkurrerad av billigare varor från Turkiet. På så sätt återförs det turkiska biståndet till turkiska producenter.

vara uppförda på grekcypriotisk mark hotade grekcypriotiska markägare med stämning. Apollo valde därför att försöka medla och upprätta nya avtal med hotell som var uppförda på turkcypriotisk mark. Det gillades inte av republiken Cyperns ambassad i Stockholm varför de efter ett flertal förhandlingar hotade Apollo med

Fakta: Cypernkonflikten

Under ottomanskt styre levde grek- och turkcyprioter tillsammans utan några större konflikter. Framväxten av hellenistisk nationalism och om idén om en förening med Grekland ”enosis” kom att förändra situationen.¹ När Cypern 1960 blev självständigt och en skapades en författning som stipulerade att båda grupperna skulle representeras i landets regering.

1963 bröt våldsamma sammandrabbningar ut varpå turkcyprioterna lämnade regeringen, frivilligt eller med tvång. FN uppskattade att antalet turkcyprioter som tvångsförflyttats mellan 1960 och 1974, då Turkiet intervenerade, uppgick till ca 25 000.² 1974 avsattes president Makarios i en statskupp 1974 iscensatt av den grekiska militärjuntan. Turkiet fruktade då att de nya makthavarna på Cypern skulle försöka förverkliga tanken om Cyperns förening med Grekland. Turkiets premiärminister, Bulent Ecevit, försökte då övertala engelsmännen om en gemensam aktion utifrån det avtal som Turkiet, Storbritannien och Grekland undertecknade tillsammans 1960.

När Storbritannien avböjde inledde Turkiet den 20 juli 1974 en storskalig invasion av Cypern. Cirka en tredjedel av ön ockuperades av turkisk armé. Över 160 000 grekcyprioter tvingades lämna den norra delen av ön, medan 43 000 turkcyprioter flydde från den södra delen.

År 1983 utropade turkcyprioterna norra Cypern till en självständig stat. Endast Turkiet har erkänt denna som sådan och har ca 30 000 soldater förlagda i området.

1 Ker-Lindsay s.13-15. Den hellenistiska nationalismen handlade inte bara om en förening mellan Cypern och Grekland utan också med andra grekisktalande folk som levde i det Ottomanska imperiet. En politisk ambition som gjorde sig känd som ”Megali idea” (den stora idén)

2 Senol Sert s. 240

en stämning å den grekcypriotiska statens vägnar om de inte drog tillbaka resorna. Slutligen fick Apollo kasta in handduken och ställa in resorna som redan hade börjat bokas.

På grund av den rådande situationen har handeln med norra Cypern i princip dirigerats om till Turkiet. Relationen till Turkiet är emellertid dubbelbottnad. Å ena sidan finns det en stor tacksamhet till Turkiet. Landet har inte bara genom militär intervention gett en fristad till turkcyprioterna. Turkiet är också är en stor biståndsgivare som på många sätt har försett turkcyprioterna med fungerande infrastruktur, både fysisk och digital. Å andra sidan ställer

en stor biståndsgivare också krav på lojalitet. Då Turkiet är den enda handelspartnern måste turkcyprioterna köpa allt de inte själva producerar av turkiska producenter. Eftersom turkcyprioterna i första hand producerar jordbruksvaror samt har en tjänstebaserad sektor och nästan ingen industriell produktion är handelsbalansen ytterst ojämn. Även i de sektorer där norra Cypern har en egen produktion, såsom inom jordbruket, blir man ofta utkonkurrerad av billigare varor från Turkiet. På så sätt återförs det turkiska biståndet till turkiska producenter.⁴

Norra Cyperns största intäkter kan således inte härledas till export

4 Ozdeser & Ozyigit (2007), sid 89.

av varor och gods. Däremot har man goda intäkter från immateriella varor. Norra Cyperns största inkomstkälla består av universitetsavgifter. På en befolkning som uppskattas till cirka 200 000 (varav hälften beräknas vara turkiska invandrare) finns det sex universitet. De flesta studenter kommer från Turkiet, men även studenter från Afrika och Mellanöstern är vanliga. Majoriteten av unga turkcyprioter är välutbildade vilket också orsakar en obalans i migrationsflödet då nyexaminerade, i brist på kvalificerat arbete, ofta väljer att lämna landet.

Grekcyprioternas hantering av markfrågan på den södra sidan har också lett till en del märkliga utfall. Deras officiella hållning är att mark och egendom som tillhör turkcyprioter övervakas av en utsedd minister "under den tid för vilken denna onormala situation kommer att pågå".

Den turkcypriotiska arbetsmarknaden bemannas därmed främst med arbetskraft från Turkiet.

Den andra stora inkomstkällan är kasinoverksamhet. Eftersom spel numera är förbjudet i Turkiet, har merparten av sådan verksamhet flyttat till Cypern. Det är en lönsam verksamhet. Den turkcypriotiska centralbanken beräknas ha ett överskott på 4,5 miljarder turkiska lira varav en stor del bedöms komma från beskattning av kasinoverksamhet. Och det i ett land utan större exportmöjligheter

och en befolkning på knappt 200 000.⁵ Med spelverksamheten har också en stor svart ekonomi vuxit fram. Förutom den svarta spelmarknaden finns det en omfattande bordellverksamhet vilken sannolikt är en del i kedjan av en omfattande människohandel från framför allt östeuropeiska länder.

Mark och egendom – en fråga om rättvisa eller "lawfare"?

Symbiosen mellan norra Cypern och Turkiet går tillbaka till 1974 då Turkiet intervenerade. Interventionen vart ett svar på att turkcyprioterna hotades av etniskt resning till följd av att grekcypriotiska nationalisterna ville förena Cypern med det grekiska fastlandet. Interventionen har av många misstagits som ett försök att annektera delar av Cypern till Turkiet. I själva verket hade man rätt att intervensera då man tillsammans med Grekland och Storbritannien ingick ett avtal, Treaty of Guarantee 1960. I avtalet förband sig länderna till att försvara Cyperns suveränitet, territoriella integritet och oberoende. Avtalet stipulerade att länderna tillsammans hade rätt att intervensera om den politiska stabiliteten på Cypern hotades, men även att det var möjligt för en av parterna att intervensera om en gemensam aktion inte var möjlig. När Storbritannien avböjde en samaktion valde Turkiet att ensamt intervensera för att skydda den turkcypriotiska minoriteten som då levde sina liv på flykt. Att turkisk militär sedan har stannat och ockuperat en tredjedel av ön i nära 40 år är däremot kontroversiellt.

5 Nahoi (2010).

I och med Turkiets intervention skedde en stor folkomflyttning där turkcyprioter på flykt flyttades till norra sidan av ön medan grekcyprioter tvingades att flytta till södra sidan. För turkcyprioterna upplevdes flykten som slutet på en osäker och farlig tillvaro på flykt, där man fick möjlighet att leva i säkerhet i skydd av militär närvaro⁶. Samma omflyttning uppfattades av grekcyprioterna, som redan levde ett ordnat liv i trygghet, som att man tvingades att lämna hem och egendom för en osäker och oviss framtid präglad av en hotfull militär närvaro. Till skillnad från grekcyprioterna framstod därför omflyttningen för turkcyprioterna, som varit på flykt i många år, som en permanent lösning.⁷

De båda gruppernas skilda förhållningssätt till ockupationen har också medfört stora problem när det gäller ägarförhållanden av mark och egendom. I princip har väldigt få av de ursprungliga ägarna kompenseras för sina förluster vilket har infekterat markfrågan och är en bidragande orsak till att försoningsprocessen avstannat. Därtill har den ytterligare försvårat turkcyprioternas direkthandel med omvärlden.

På den norra sidan av ön har egendomsfrågan utmynnat i en juridisk krigsföring från grekcypriotiska markägares sida, en "lawfare". Denna

6 Senor Sert (2010), sid 242. Medan den turkiska militärens närvaro var en grundläggande orsak till att turkcyprioterna upphörde att vara flyktingar, var den en grundläggande orsak till att grekcyprioterna blev flyktingar.

7 Sert (2008), sid 167–170.

försvarar för utländska investerare att köpa eller hyra fastigheter eller – som i Apollos fall – att kontraktera turkcypriotiska hotell. I och med att man på norra sidan utropade sig till självständig stat började husägare köpa och sälja mark vilket så småningom medförde att det i en del fall kunde finnas fler anspråk på samma mark: både från de omflyttade grekcypriotiska ägarna och från de nya ägarna.

Ursprungligen riktades stämningarna mot Turkiet, som i fallet Louzidou mot Turkiet 1996 som var det första av en rad liknande fall i Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Domstolen bedömde att Turkiet hade

Detta är dåliga nyheter för turkcyprioterna som sedan 2004 tydligt markerat att de vill tillhöra den europeiska familjen.

hindrat grekcyprioten Titina Louzidou att åtnjuta sin egendom, för vilket den turkiska staten anmodades att betala ett skadestånd på 1,2 miljoner euro. För att hantera en ökande mängd grekcypriotiska anspråk skapade den turkcypriotiska staten, med domstolens goda vilja, institutionen Immovable Property Commission (IPC).⁸ Grekcypriotiska markägare uttryckte då sitt missnöje med att domstolen erkände en turkcypriotisk institution genom att i stället stämma utländska markägare i cypriotisk dom-

8 Sert (2008), sid 180–185. 2003 betalade Turkiet det tilldömda skadeståndet på 1,2 milj euro till Titina Louzidou.

stol. Det mesta kända bland sådana fall är Oramsfallet som fortfarande inte har klarats upp.

I fallet med det brittiska paret Linda och David Orams som uppförde ett sommarhus på norra Cypern valde den grekiske markägaren, Meletis Apostolides, att pröva fallet i cypriotisk domstol. Paret Orams dömdes till att riva sitt hus och återställa marken i ursprungligt skick samt betala skadestånd till Apostolides. I enlighet med ett EU-direktiv kunde sedan domslutet föras över till Storbritannien. Efter många turer ligger fallet för närvarande i Europadomstolen som prövar tillämpandet av det EU-direktiv som innebär att EU:s medlemsstater måste följa domslut som avgjorts i annat EU-land.

Paret Orams har å andra sidan begärt en prövning i Europadomstolen för mänskliga rättigheter då de anser att den grekcypriotiska domstolens domslut har kränkt deras mänskliga rättigheter.⁹ Apostolides advokat, Costas Candounas, ser målet som en framgång för grekcypriotiska markägare. Han har också deklarerat att hans ambition är att stämma turister som bor och äter på hotell och restauranger som är uppförda på grekcypriotisk mark. I januari 2010 uppgav han i den turkcypriotiska tidningen Yenidüzen, att han förberedde en stämning mot ett femtiotal turister från Storbritannien, Tyskland, Frankrike och Israel som bott på hotell Dome i Kyrenia.¹⁰

Grekcyprioternas hantering av markfrågan på den södra sidan har

9 Williams & Gürel. (2011), sid 8.

10 Basri Akter (2010).

också lett till en del märkliga utfall. Deras officiella hållning är att mark och egendom som tillhör turkcyprioter övervakas av en utsedd minister ”under den tid för vilken denna onormala situation kommer att pågå”. Det finns ett undantag: Det turkcypriotiska ägarskapet kan bortskrivas om det anses vara för ägarens bästa eller, i sällsynta fall, i samhällets intresse. Som samhällets intresse anses exempelvis vägar och flygplatser. De turkcypriotiska markägarna, Huseyin Helvacioğlu och Behlül Sutcu, hävdar att Larnaca flygplats är byggd på deras mark som på ett orättvist sätt anskaffades av republiken Cypern.¹¹

Marktvisterna är således ett gissel, inte bara när det gäller försoningsprocessen utan även för relationerna med omvärlden. Europadomstolen har emellertid klargjort att egendomsrätt måste balanseras gentemot dem som nu brukar marken som sitt hem. Domstolen ifrågasatte också rimligheten i att en markägare som aldrig bott på marken skulle vräka någon som bott där i merparten av, eller hela, sitt liv.¹² Hur Europadomstolen kommer att besluta i fallet Orams kan ha betydelse för en eventuell framtida försoning då det finns mycket pengar att hämta i marktvistmål.

11 Senol Sert (2010), sid 249.

12 Williams & Gürel sid 17–18. I bland annat Demopoulos m fl vs Turkiet klargjorde Europadomstolen för mänskliga rättigheter att markägarna har rätt till kompensation för att inte kunna ha nyttjat sin egendom (men inte komplett restitution). Domstolen fastställde också att IPC uppfyllde kraven för att bedöma kompensationskrav.

Reflektion

Turkcyprioternas möjligheter att bedriva handel och ingå affärsmässiga samarbeten med utländska investerare har försvärats av de pågående marktvisterna. Deras grekcyriotiska grannar har också med hjälp av juridik och skrämstaktik lyckats skrämma iväg flera utländska investerare. Detta förklarar emellertid inte varför inte fler väljer att bedriva direkthandel med norra Cypern.

Flera stora företag med internationell profil, varav många amerikanska, har etablerat sig på norra Cypern. Många av dessa är välkända varumärken vilka har trotsat grekcyriotiska hot och strävar efter att upprätthålla normala handelsrelationer med både den södra och den norra delen. Eftersom flera utländska företag valt att etablera sig på norra Cypern trots grekcyprioternas avskräckningstaktik kan man fråga sig varför inte flera europeiska företag väljer att göra detsamma.

EU har med all rätt uttryckt en önskan om att se över möjligheten att underlätta för medlemsländer

att handla med norra Cypern. Vissa lättnader har gjorts då EU, sedan öppnandet av gränsen mellan norra och södra delen av ön, har infört åtgärder för att underlätta gränshandeln. Men detta arbete har, liksom FN-processen för en återförening, avstannat lagom till det att grekcyprioterna tar över ordförandeskapet. Detta är dåliga nyheter för turkcyprioterna som sedan 2004 tydligt markerat att de vill tillhöra den europeiska familjen.

1 juli överlämnas EU:s ordförandeskap till republiken Cypern vilket innebär att mer ljus kommer att kastas på landets geopolitiska förhållanden. Inför detta kan man fråga sig varför EU:s medlemsländer inte utmanar republiken Cyperns problemformuleringsprivilegium? Borde inte detta vara ett gyllene tillfälle för medlemsländerna att sätta press på

republiken Cypern att samarbeta med EU för att bryta turkcyprioternas ekonomiska och sociala isolering?

Att häva norra Cyperns isolering torde vara en europeisk angelägenhet. Ett brytande av blockaden skulle, förutom de uppenbara fördelarna med att kunna bedriva internationell handel, också ge turkcyprioterna större förhandlingsutrymme gentemot Turkiet. Norra Cyperns beroendeförhållande till Turkiet har börjat ifrågasättas av många turkcyprioter som upplever att man håller på att bli en turkisk lydstat.

Att bryta den ekonomiska isoleringen för norra Cypern löser inte Cypernfrågan men skapar definitivt bättre förutsättningar. Dagens de facto-embargo spelar endast de två andra parterna, ockupationsmakten Turkiet och republiken Cypern, i händerna.

FÖRFATTAREN:

Erika Aldenberg är statsvetare samt frilansskribent- och fotograf. Hon är särskilt intresserad av Turkiet och den turkisktalande delen av världen.

KÄLLOR

Aysu Basri Akter, Aysu (2010), Candunas: Kıbrıslı Türkler'e dava yok!. Yenidüzen, 21 januari, hämtad 2012-06-01 (endast på turkiska), http://www.yeniduzen.com/detay_ars.asp?a=16512

Embargoed, NGO, senast modifierad 28 maj 2012, <http://www.embargoed.org/>

James Ker Lindsay The Cyprus problem: What everyone needs to know New York: Oxford Press 2011

Nahoi, Ovidiu (2010), Gambling behind green line. Press Europe, 2 augusti, hämtad 2012-06-01
<http://www.presseurop.eu/en/content/article/306381-gambling-behind-green-line>

Ozdeser, Huseyin & Ozyigit, Ahmet (2007), Foreign trade and economic growth in Northern Cyprus : a time series analysis. International Research Journal of Finance and Economics, 10, 88–96.

Senol Sert, Deniz (2010), Cyprus : peace, return and property. Journal of Refugee Studies, vol 23, 2, 11 maj, 238–259.

Sert, Deniz (2008), Property right in return and resettlement of internally displaced persons (IDPs). New York: City University of New York.

Williams, Rhodri C & Gürel, Ayla (2011), The European Court of Human Rights and the Cyprus property issue : charting a way forward. Prio Cyprus Centre Paper 1, hämtad 2012-06-01, <http://www.prio.no/Cyprus/Publications/>

Vogel, Toby (2010), Meps consider allowing EU trade with Northern Cyprus. European Voice, 5 oktober, hämtad 2012-06-01, <http://www.europeanvoice.com/article/imported/meps-consider-allowing-eu-trade-with-northern-cyprus/67996.aspx>

Detta är Frivärlds fjärde rapport under 2012. Tidigare utgivna rapporter och briefings är:

"Lärdomar av den baltiska finanskrisen, 2007 – 2010", Anders Åslund, juni 2011.

"Mot oddsen och oligarkerna", Pauls Raudseps, september 2011.

"Utvecklingen efter arabiska våren – från kleptokrati till kapitalism?", Susanne Tarkowski, september 2011.

"Svensk militär solidaritet kring Östersjön: Tre scenarier", Karlis Neretnieks, oktober 2011.

"Europarådet – Reformering eller marginalisering", Göran Lindblad, december 2011.

"Presidentvalet i USA: Isolationism på marsch?", Anders Edwardsson, januari 2012.

"Yttrandefrihet och demokrati på tillbakagång i Europa", Birgitta Ohlsson, februari 2012.

"Brott och straff i Ryssland: Fallet Magnitskij", William Browder, februari 2012.

"Demokrati och opposition i Afrika", Emil Uddhammar, mars 2012.

"Hatets vår: Om intolerans mot minoriteter i Egypten efter den arabiska våren", Katarina Tracz, maj 2012.